

**Memorandum dotyczące stosowania
przez radców prawnych nowelizacji
ustawy o radcach prawnych przyjętej w
ramach ustawy zapewniającej
stosowanie RODO**

Przygotowane przez:

TRAPLE ■
KONARSKI
PODRECKI
■ I WSPÓLNICY

ZESPÓŁ AUTORÓW PORADNIKA:

Xawery Konarski

Grzegorz Sibiga

Dominika Nowak

Katarzyna Syska

Katarzyna Barszczewska-Mazur

DOTYCZY:

STANU PRAWNEGO NA DZIEŃ 04.05.2019

Spis treści

I.	Wprowadzenie	4
II.	Nowe przepisy URP dotyczące stosowania RODO	5
III.	Status radcy prawnego	6
IV.	Ograniczenia w zakresie realizacji praw podmiotów danych.....	8
1.	Rodzaje ograniczeń w zakresie realizacji praw podmiotów danych	8
2.	Ograniczenie prawa dostępu do danych osobowych oraz prawa do uzyskania kopii danych....	8
3.	Ograniczenie stosowania prawa ograniczenia przetwarzania	9
4.	Wyłączenie obowiązku powiadomienia o sprostowaniu lub usunięciu danych osobowych lub o ograniczeniu przetwarzania	9
5.	Wyłączenie prawa do sprzeciwu	10
6.	Podsumowanie i praktyczne wskazówki	11
V.	Tajemnica radcy prawnego a kompetencje Prezesa UODO	11
1.	Zasady ochrony tajemnicy radcy prawnego	11
2.	Tajemnica zawodowa radcy prawnego a udział radcy prawnego w postępowaniu przed Prezesem UODO	12
3.	Zakres podlegania radcy prawnego kontroli Prezesa UODO	12
VI.	Uregulowanie okresu przechowywania danych zbieranych w ramach wykonywania zawodu	13
1.	Treść przepisu regulującego okres retencji w ustawie o radcach prawnych	13
2.	Zasada ograniczenia przechowywania danych.....	13
3.	Okresy przechowywania danych osobowych przetwarzanych przez radców prawnych w ramach wykonywania zawodu	14
4.	Określenie momentu zakończenia postępowania	14
5.	Okres przechowywania danych osobowych w przypadkach świadczenia pomocy prawnej niezwiązanej z postępowaniem.....	16
6.	Wpływ przepisu o terminie przechowywania danych na Regulamin wykonywania zawodu radcy prawnego.....	17
7.	Praktyczne wskazówki dotyczące stosowania przepisu o okresie przechowywania danych....	18
	Zaprzestanie przetwarzania danych osobowych.....	18
VII.	Zakończenie - zakres stosowania innych przepisów do wykonywania zawodu.....	19

I. Wprowadzenie

1. Ustawa z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (t.j. Dz.U. 2018 poz. 2193; dalej jako: „**URP**”) została znowelizowana w ramach ustawy powszechnie nazywanej ustawą zapewniającą stosowanie RODO (pełna nazwa: ustawa o zmianie niektórych ustaw w związku z zapewnieniem stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE, Dz.U. 2018 poz. 730; dalej jako: „**ustawa dostosowująca**”). W ustawie tej zawarte są głównie przepisy, których przyjęcie RODO przewiduje fakultatywnie i które mają stanowić uzupełnienie przepisów Rozporządzenia.
2. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych; dalej i wcześniej jako: „**RODO**” lub „**Rozporządzenie**”) ma zasięg ogólny, wiąże w całości co do wszystkich zawartych w nim postanowień i jest bezpośrednio stosowane we wszystkich państwach członkowskich Unii Europejskiej.
3. W związku z tym nie ma potrzeby tworzenia ustaw krajowych w zakresie stosowania RODO, a wręcz obowiązuje zakaz przyjmowania i stosowania krajowych rozwiązań nieprzewidzianych wyraźnie przez Rozporządzenie. W pewnym zakresie RODO przewiduje (obligatoryjnie lub fakultatywnie) uzupełnienie jego regulacji prawem krajowym państw członkowskich. Odesłania do przepisów krajowych mają na celu przede wszystkim doprecyzowanie lub ograniczenie stosowania przepisów RODO w krajowym porządku prawnym.
4. Z tej możliwości skorzystał ustawodawca, uchwalając ustawę dostosowującą. Natomiast w ustawie z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1669; dalej jako: „**ustawa o ochronie danych osobowych**”) znajdują się przede wszystkim przepisy wymagane przez RODO (odesłania obligatoryjne).
5. Wnioskodawcą i resortem widocznie zaangażowanym w projekt było Ministerstwo Cyfryzacji. Prace nad projektem rozpoczęły się w marcu 2018 r., natomiast w listopadzie projekt wpłynął do Sejmu. Po III sejmowych czytaniach i przyjęciu ustawy przez Senat bez poprawek w dniu 3 kwietnia 2019 r. ustawa została podpisana przez Prezydenta.
6. Prace nad ustawą trwały ponad rok. Ustawa o radcach prawnych jest jedną z ponad 160 ustaw, które zostały znowelizowane ustawą dostosowującą.
7. Zmiany ustawy o radach prawnych odnoszą się do **następujących aspektów**:
  - a. Ograniczenia w zakresie realizacji praw podmiotów danych;
  - b. Tajemnica wobec organu nadzorczego;
  - c. Uregulowanie okresu przechowywania danych zbieranych w ramach wykonywania zawodu.
8. Zasygnalizowane powyżej aspekty zostaną omówione szczegółowo w dalszych częściach memorandum. W pierwszej kolejności dla ułatwienia przywołane będzie brzmienie nowych przepisów URP oraz przedstawiony będzie status radcy prawnego w świetle RODO.

II. Nowe przepisy URP dotyczące stosowania RODO

Ustawą dostosowującą do URP dodano poniższy rozdział 1a.

Rozdział 1a. Przetwarzanie danych osobowych.

Art. 5a

1. *Przepisy art. 15 ust. 1 i 3, art. 18 i art. 19 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz.Urz. UE L 119 z 04.05.2016, str. 1, z późn. zm.) stosuje się w zakresie, w jakim nie naruszają obowiązku zachowania przez radcę prawnego tajemnicy, o której mowa w art. 3.*
2. *Przepisu art. 21 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) w przypadku danych osobowych pozyskanych przez radcę prawnego w związku z udzielaniem pomocy prawnej nie stosuje się.*

Art. 5b

Obowiązek zachowania tajemnicy, o której mowa w art. 3 ust. 4-6, nie ustaje, w przypadku gdy z żądaniem ujawnienia informacji uzyskanych przez radcę prawnego w związku z udzielaniem pomocy prawnej występuje Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych.

Art. 5c

1. *Okres przechowywania danych osobowych wynosi:*
  - 1) *5 lat od końca roku, w którym zakończyło się postępowanie, w którym dane osobowe zostały zgromadzone - w przypadku danych osobowych przetwarzanych przez organy samorządu radców prawnych w zakresie niezbędnym do prawidłowej realizacji zadań publicznych określonych w ustawie oraz danych osobowych przetwarzanych w ramach nadzoru nad działalnością samorządu radców prawnych;*
  - 2) *10 lat od końca roku, w którym zakończyło się postępowanie, w którym dane osobowe zostały zgromadzone - w przypadku danych osobowych przetwarzanych:*
    - a) *w toku prowadzonych przez organy samorządu radców prawnych postępowań:*
      - *administracyjnych,*
      - *w zakresie skarg i wniosków,*
      - *innych przewidzianych przez ustawę lub wydane na podstawie ustawy akty prawne organów samorządu radców prawnych dotyczących radców prawnych, aplikantów radcowskich lub osób ubiegających się o wpis na listę radców prawnych lub listę aplikantów radcowskich, a także osób przystępujących do egzaminu wstępnego na aplikację radcowską i egzaminu radcowskiego,*
    - b) *w ramach nadzoru nad tymi postępowaniami, o których mowa w lit. a,*
    - c) *przez radców prawnych w ramach wykonywania zawodu;*
  - 3) *15 lat od końca roku, w którym zakończyło się postępowanie, w którym dane osobowe zostały zgromadzone - w przypadku danych osobowych przetwarzanych w toku prowadzonych przez organy samorządu radców prawnych postępowań dyscyplinarnych wobec radców prawnych i aplikantów radcowskich oraz podczas wykonywania przewidzianych przez ustawę kompetencji nadzorczych nad postępowaniami dyscyplinarnymi w sprawach radców prawnych i aplikantów radcowskich.*
2. *Po upływie okresów, o których mowa w ust. 1, w przypadku danych osobowych przetwarzanych przez radców prawnych w ramach wykonywania zawodu, dane osobowe ulegają usunięciu.*

III. Status radcy prawnego

1. W pierwszej kolejności należy określić status radcy prawnego z punktu widzenia prawa ochrony danych osobowych w odniesieniu do poszczególnych form wykonywania zawodu, wskazanych w art. 8 URP. W szczególności należy określić, w jakich sytuacjach radca prawny ma status administratora danych osobowych, a kiedy należy go uznać za osobę działającą z upoważnienia administratora i zgodnie z jego poleceniami. Zgodnie z art. 4 pkt 7 RODO, administrator danych jest podmiotem, który decyduje o celach i sposobach przetwarzania danych. Przy określaniu statusu radcy prawnego należy zatem mieć na względzie powyższą definicję.
2. W przypadku wykonywania zawodu radcy prawnego w formie kancelarii radcy prawnego, radca prawny jest administratorem danych osobowych przetwarzanych w ramach wykonywania zawodu.
3. Należy wskazać, że pogląd ten jest potwierdzony brzmieniem znowelizowanej URP. Wynika to z faktu, że obowiązki, do których odnoszą się przepisy rozdziału 1a URP (w tym obowiązek odpowiadania na żądania z art. 15, 18, 19 i 21 RODO) są nałożone właśnie na administratora danych osobowych.
4. Ponadto pogląd ten wyraziła także Grupa Robocza art. 29 w opinii nr 1/2010 w sprawie pojęć „administrator danych” i „przetwarzający” (WP 169)¹, zgodnie z którą jednym z kryteriów, które mogą być pomocne przy określaniu kwalifikacji różnych zaangażowanych podmiotów, jest „wiedza ekspercka stron: w niektórych przypadkach dominującą rolę odgrywają tradycyjna rola i wiedza ekspercka dostawcy usług, co może wiązać się z uznaniem go za administratora danych”²:

„Przykład nr 21: adwokaci

Adwokat reprezentuje swojego klienta w sądzie i w związku z tym zadaniem przetwarza dane osobowe związane ze sprawą klienta. Podstawą prawną do wykorzystywania koniecznych informacji jest upoważnienie klienta. Jednak dane upoważnienie nie dotyczy głównie przetwarzania danych, ale reprezentowania w sądzie, do czego zawody te mają tradycyjnie swoją własną podstawę prawną. Zawody takie należy zatem uważać za niezależnych „administratorów danych” w przypadku przetwarzania danych podczas prawomocnego reprezentowania klientów.”

5. Status radcy prawnego jako administratora nie odnosi się jednak do wszystkich form wykonywania zawodu.
6. Jeżeli radca prawny wykonuje zawód w spółce osobowej lub cywilnej zgodnie z art. 8 ust. 1 URP, wówczas administratorem danych osobowych jest spółka, a nie radca prawny będący współnikiem, partnerem albo komplementariuszem tej spółki. W takiej sytuacji to spółka, a nie poszczególni radcowie prawni, podejmują decyzje o celach i sposobach przetwarzania danych osobowych.
7. W przypadku wykonywania zawodu radcy prawnego w ramach stosunku pracy, administratorem danych osobowych jest pracodawca, a nie radca prawny. W takiej sytuacji radca prawny będzie przetwarzał dane osobowe z upoważnienia administratora, o którym mowa w art. 29 RODO i zgodnie z jego poleceniami.

¹ Dostęp on-line: <https://giodo.gov.pl/pl/1520057/3595>.

² Opinia WP 169, str. 31.

8. Jeżeli radca prawny wykonuje zawód na podstawie umowy cywilnoprawnej (np. umowy zlecenia), poza prowadzeniem kancelarii radcy prawnego oraz poza uczestnictwem w spółkach osobowych, wówczas status radcy prawnego zależy od okoliczności faktycznych. Jeżeli radca prawny wykonuje swoje zadania z zakresu świadczenia pomocy prawnej na podstawie umowy cywilnoprawnej i dokonuje przetwarzania danych w ramach struktury organizacyjnej zleciennodawcy (lub innego podmiotu, na rzecz którego radca prawny świadczy daną usługę na podstawie umowy cywilnoprawnej), przy wykorzystaniu infrastruktury i sprzętu zleciennodawcy, to należałoby go uznać za osobę upoważnioną do przetwarzania danych osobowych zgodnie z art. 29 RODO. Jeżeli natomiast radca prawny, wykonując umowę cywilnoprawną, będzie przetwarzał dane osobowe bez spełnienia powyższych warunków i będzie podejmował decyzje co do celów i sposobów przetwarzania danych osobowych niezależnie od poleceń zleciennodawcy (lub innego podmiotu, na rzecz którego radca prawny świadczy daną usługę na podstawie umowy cywilnoprawnej), stanie się ich administratorem.
9. Zdaniem autorów memorandum, przepisy nowelizacji URP w aspektach ograniczeń realizacji praw podmiotów danych (art. 5a URP, omówiony w cz. IV memorandum) oraz ustawowo określonych okresów przechowywania danych (art. 5c URP, omówiony w cz. VI memorandum) stosuje się tylko do radców prawnych będących administratorami danych (tj. wykonujących zawód w kancelarii rady prawnego) oraz, odpowiednio, do spółek osobowych lub cywilnych, które zajmują się wyłącznie świadczeniem pomocy prawnej i w których wspólnikami/partnerami/komplementariuszami są radcowie prawni, adwokaci, rzecznicy patentowi, doradcy podatkowi lub prawnicy zagraniczni wykonujący stałą praktykę na podstawie przepisów ustawy z dnia 5 lipca 2002 r. o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej. Mimo że, jak wskazano wyżej, w przypadku wykonywania zawodu w spółce administratorem danych osobowych jest spółka, ze względu na wyłączny przedmiot działalności takiej spółki – czyli świadczenie pomocy prawnej – należy uznać, że wskazane wyżej przepisy mają też zastosowanie do takiej formy wykonywania zawodu.
10. Natomiast nowelizacja w zakresie zachowania tajemnicy radcy prawnego wobec organu nadzoru (art. 5b URP, omówiony w cz. V memorandum) powinna być stosowana do każdego radcy prawnego, niezależnie od wybranej przez niego formy wykonywania zawodu.
11. Należy odnieść się także do kategorii danych osobowych oraz osób, których dane osobowe przetwarzane są przez radcę prawnego w ramach wykonywania zawodu (lub przez spółkę świadczącą pomoc prawną). Przykłady takich osób i danych przedstawione są poniżej:
  - a. Dane osobowe klientów (osób fizycznych), np. imię i nazwisko, adres korespondencyjny, dane kontaktowe, informacje przekazane radcy prawnemu konieczne do świadczenia pomocy prawnej;
  - b. Dane osobowe osób reprezentujących klientów będących osobami prawnymi lub tzw. ułomnymi osobami prawnymi, w tym dane osób kontaktowych, np. imię i nazwisko, stanowisko, służbowe dane kontaktowe;
  - c. Dane osobowe innych osób fizycznych, których dane są przetwarzane w związku ze świadczeniem pomocy prawnej klientom (w przypadku postępowania sądowego lub administracyjnego np. inne strony postępowania, świadkowie, pełnomocnicy, biegli itp.), np. imię i nazwisko, dane kontaktowe, rola w postępowaniu sądowym lub administracyjnym, stanowisko, zawód.
12. Należy podkreślić, że przepisy art. 5a-5c URP nie mają zastosowania do danych osobowych przetwarzanych w związku z funkcjonowaniem kancelarii lub spółki, tj. danych innych niż związanych ze świadczeniem pomocy prawnej, takich jak dane pracowników czy współpracowników, dane dostawców usług lub towarów itp.

IV. Ograniczenia w zakresie realizacji praw podmiotów danych

1. Rodzaje ograniczeń w zakresie realizacji praw podmiotów danych

- 1.1. Nowelizacja URP ma na celu wyłączenie lub ograniczenie możliwości realizacji praw podmiotów danych. Na gruncie art. 5 URP można wyróżnić dwa rodzaje tych ograniczeń:
  - a. ograniczenia lub wyłączenia, które należy stosować wobec innych osób niż klient radcy prawnego ze względu na obowiązek zachowania tajemnicy radcy prawnego na podstawie art. 5a ust. 1 URP,
  - b. wyłączenie, które należy stosować zarówno wobec klienta jak i osób trzecich co do danych przetwarzanych w związku z udzielaniem pomocy prawnej na podstawie art. 5a ust. 2 URP.
- 1.2. Zgodnie z art. 5a ust. 1 URP, przepisy art. 15 ust. 1 i 3, art. 18 i art. 19 RODO stosuje się w zakresie, w jakim nie naruszają obowiązku zachowania przez radcę prawnego tajemnicy, o której mowa w art. 3 URP. Tym samym radca prawny jest zobowiązany do realizacji tych uprawnień wyłącznie w zakresie, jakim nie narusza to jego obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej. Wyłączenia te są ściśle związane z rygorystyczną tajemnicą zawodową radcy prawnego, która jest nieograniczona w czasie, a zakres tej tajemnicy jest bardzo szeroki. Zgodnie z art. 3 ust. 3 URP: Radca prawny jest obowiązany zachować w tajemnicy wszystko, o czym dowiedział się w związku z udzieleniem pomocy prawnej. Jednocześnie należy pamiętać, że omawiane ograniczenia dotyczą wyłącznie danych osobowych objętych tajemnicą zawodową, a w pozostałym zakresie radca prawny powinien stosować prawa podmiotów danych w pełnym zakresie.
- 1.3. Natomiast zgodnie z art. 5a ust. 2 URP, przepisu art. 21 ust. 1 RODO w przypadku danych osobowych pozyskanych przez radcę prawnego w związku z udzielaniem pomocy prawnej nie stosuje się.
- 1.4. Powyższe ograniczenia zostały wprowadzone przez ustawodawcę na podstawie art. 23 ust. 1 lit. g RODO, czyli w celu zapobiegania naruszeniom zasad etyki w zawodach regulowanych oraz na podstawie art. 23 ust. 1 lit. i RODO, czyli w celu ochrony osoby, której dane dotyczą lub praw i wolności innych osób.
- 1.5. W dalszej części memorandum zostaną opisane szczegółowo poszczególne wyłączenia lub ograniczenia w realizacji praw podmiotów danych wraz z praktycznymi przykładami ich zastosowania.

2. Ograniczenie prawa dostępu do danych osobowych oraz prawa do uzyskania kopii danych

- 2.1. Wprowadzone przez art. 5a ust. 1 URP ograniczenie prawa dostępu do danych osobowych oraz prawa do uzyskania kopii danych (art. 15 ust. 1 i 3 RODO) wynika z konieczności przetwarzania przez radcę prawnego danych osobowych nie tylko swoich klientów, lecz również osób trzecich: sprawców przestępstwa, przeciwnej strony w postępowaniu, innych uczestników postępowania. W takich przypadkach informowanie tych osób o celu przetwarzania prowadziłoby do ujawnienia faktu przetwarzania danych osobowych do celów procesowych i naruszałoby prawo klientów do ochrony ich interesów. Tym bardziej interesy klienta zostałyby

naruszone, jeżeli radca prawny byłby zobowiązany do wydania kopii danych osobowych takiej osobie trzeciej.

- 2.2. W praktyce jeżeli podmiot trzeci wystąpi z żądaniem z art. 15 ust. 1 lub 3 RODO, to radca prawny powinien odmówić realizacji takiego żądania, powołując się na art. 5a ust. 1 UPR. Jednocześnie należy dodać, że odpowiadając na takie żądanie podmiotu danych, radca prawny jest zobowiązany do spełnienia wymogów z art. 12 ust. 4 RODO, czyli powinien niezwłocznie – najpóźniej w terminie miesiąca od otrzymania żądania – poinformować osobę, której dane dotyczą o:
  - a. powodach niepodjęcia działań (podając jako podstawę odmowy art. 5a ust. 1 UPR),
  - b. możliwości wniesienia skargi do organu nadzorczego,
  - c. możliwości skorzystania ze środków ochrony prawnej przed sądem.

3. Ograniczenie stosowania prawa ograniczenia przetwarzania

- 3.1. W art. 5a ust. 1 UPR zawarto również ograniczenie stosowania prawa do ograniczenia przetwarzania danych osobowych wyłącznie w zakresie, w jakim realizacja tego prawa nie narusza obowiązku tajemnicy zawodowej przez radcę prawnego.
- 3.2. Brak ograniczenia stosowania tego prawa z art. 18 RODO w praktyce oznaczałoby, że w przypadku gdyby osoba trzecia zażądała ograniczenia przetwarzania danych, które są objęte tajemnicą zawodową, ze względu na konieczność wykonania żądania podmiotu danych mogłoby dojść do naruszenia tajemnicy zawodowej, a w konsekwencji do naruszenia praw i interesów klienta oraz podważenia wiarygodności radcy prawnego.
- 3.3. W praktyce jeżeli podmiot trzeci wystąpi z żądaniem ograniczenia przetwarzania jego danych osobowych, które są objęte tajemnicą zawodową, to radca prawny powinien odmówić realizacji takiego żądania, powołując się na art. 5a ust. 1 UPR. Jednocześnie należy dodać, że odpowiadając na takie żądanie podmiotu danych, radca prawny jest zobowiązany do spełnienia wymogów z art. 12 ust. 4 RODO, czyli powinien niezwłocznie – najpóźniej w terminie miesiąca od otrzymania żądania – poinformować osobę, której dane dotyczą o:
  - a. powodach niepodjęcia działań (podając podstawę z art. 5a ust. 1 UPR),
  - b. możliwości wniesienia skargi do organu nadzorczego,
  - c. możliwości skorzystania ze środków ochrony prawnej przed sądem.

4. Wyłączenie obowiązku powiadomienia o sprostowaniu lub usunięciu danych osobowych lub o ograniczeniu przetwarzania

- 4.1. W art. 5a ust. 1 UPR zawarto również ograniczenie stosowania obowiązku z art. 19 RODO, czyli powiadomienia o sprostowaniu lub usunięciu danych osobowych lub o ograniczeniu przetwarzania wyłącznie w zakresie, w jakim realizacja tego prawa nie narusza obowiązku tajemnicy zawodowej przez radcę prawnego.
- 4.2. Zgodnie z art. 19 RODO *„Administrator informuje o sprostowaniu lub usunięciu danych osobowych lub ograniczeniu przetwarzania, których dokonał zgodnie z art. 16, art. 17 ust. 1 i art. 18, każdego odbiorcę, któremu ujawniono dane osobowe, chyba że okaże się to niemożliwe lub będzie wymagać niewspółmiernie dużego wysiłku. Administrator informuje osobę, której dane dotyczą, o tych odbiorcach, jeżeli osoba, której dane dotyczą, tego zażąda”*.
- 4.3. Zgodnie z art. 19 RODO administrator jest zobowiązany do:

- a. poinformowania każdego odbiorcy danych o realizacji prawa do sprostowania, prawa do usunięcia danych lub prawa do ograniczenia przetwarzania, oraz
  - b. poinformowania podmiotu danych na jego żądanie o ww. odbiorcach.
- 4.4. Wyłączenie tego obowiązku informacyjnego jest uzasadnione przykładowo ze względu na możliwość zaistnienia następujących sytuacji:
- a. Informowanie odbiorców danych o realizacji prawa do ograniczenia przetwarzania w sytuacji dochodzenia roszczeń wobec osób fizycznych lub gdy reprezentacja procesowa dotyczy osób pozwanych prowadziłaby do naruszenia tajemnicy zawodowej radcy prawnego, a w konsekwencji naruszenia interesów reprezentowanego klienta. W wielu sprawach posiadanie określonych danych osobowych jest kluczowe dla rozstrzygnięcia sprawy (np. sprawy o ustalenie obowiązku alimentacyjnego, rozwód, zniesienie współwłasności czy też roszczenia z deliktu),
  - b. Informowanie odbiorców o usunięciu danych osobowych mogłoby naruszać tajemnicę zawodową radcy prawnego, jeżeli klient zakończyłby współpracę z kancelarią i zażądał usunięcia jego danych osobowych, w tym zawartych w projektach umów, w których znajdowały się również dane osób trzecich.
- 4.5. W związku z tym, że obowiązek z art. 19 RODO administrator powinien wykonywać „z urzędu”, to w związku z jego wyłączeniem na podstawie art. 5a ust. 1 UPR radca prawny jest zwolniony z wykonywania tego obowiązku w zakresie, w jakim przetwarzane dane osobowe są objęte tajemnicą zawodową.

5. Wyłączenie prawa do sprzeciwu

- 5.1. Jak zostało wskazane na wstępie, przepisu art. 21 ust. 1 RODO w przypadku danych osobowych pozyskanych przez radcę prawnego w związku z udzielaniem pomocy prawnej nie stosuje się, co wynika z art. 5a ust. 2 URP. Ustawodawca zdecydował się na wyłączenie prawa do sprzeciwu ze względu na to, że w określonych sytuacjach radca prawny może przetwarzać dane osobowe na podstawie art. 6 ust. 1 lit. e lub f RODO, czyli w związku z zadaniem realizowanym w interesie publicznym lub na podstawie prawnie uzasadnionego interesu realizowanego przez administratora lub przez stronę trzecią. Jednocześnie nie można w praktyce wyłączyć sytuacji, w której żądanie zgłoszone przez osobę, której dane dotyczą, spowodowałoby zablokowanie możliwości dochodzenia roszczeń na rzecz klienta czy też dalszego prowadzenia postępowania sądowego, a w skrajnych przypadkach paraliżowałoby wykonywanie funkcji pełnomocnika procesowego i wykonywanie czynności przedprocesowych na rzecz klienta.
- 5.2. W tej sytuacji ustawodawca uznał, że wyłączenie prawa do sprzeciwu w przypadku przetwarzania danych osobowych w związku z udzielaniem pomocy prawnej przez radcę prawnego jest uzasadnione ze względu na ważne cele leżące w ogólnym interesie publicznym Unii lub państwa członkowskiego oraz w celu ochrony niezależności sądów i postępowania sądowego (art. 23 ust. 1 lit. e i f RODO).
- 5.3. W związku z powyższym, jeżeli radca prawny otrzyma od osoby, której dane dotyczą, żądanie sprzeciwu wobec przetwarzania danych osobowych, to w przypadku gdy to żądanie dotyczy danych pozyskanych w związku z udzielaniem pomocy prawnej, to powinien on w odpowiedzi do wnioskodawcy wskazać, że w tym zakresie ze względu na brzmienie art. 5a ust. 2 URP sprzeciw nie może zostać zrealizowany. Jednocześnie należy dodać, że odpowiadając na takie żądanie podmiotu danych, radca prawny jest zobowiązany do spełnienia wymogów z art. 12 ust. 4 RODO, czyli powinien niezwłocznie – najpóźniej w terminie miesiąca od otrzymania żądania – poinformować osobę, której dane dotyczą o:

- a. powodach niepodjęcia działań (podając jako podstawę odmowy art. 5a ust. 2 URP),
- b. możliwości wniesienia skargi do organu nadzorczego,
- c. możliwości skorzystania ze środków ochrony prawnej przed sądem.

6. Podsumowanie i praktyczne wskazówki

- 6.1. Jeżeli radca prawny jest uprawniony do odmowy realizacji żądania podmiotu danych na podstawie art. 5a URP (czyli żądania na podstawie art. 15 ust. 1 i 3 RODO, art. 18 RODO oraz art. 21 RODO), to powinien sporządzić odpowiedź dla wnioskodawcy spełniając wymogi z art. 12 ust. 4 RODO, czyli powinien niezwłocznie – **najpóźniej w terminie miesiąca od otrzymania żądania** – poinformować osobę, której dane dotyczą o:
- a. powodach niepodjęcia działań (podając jako podstawę odmowy art. 5a ust. 1 lub 2 URP),
  - b. możliwości wniesienia skargi do organu nadzorczego,
  - c. możliwości skorzystania ze środków ochrony prawnej przed sądem.
- 6.2. W przypadku zaistnienia sytuacji spełniającej wymogi z art. 19 RODO w związku z wyłączeniem stosowania tego przepisu radca prawny nie musi podejmować żądanych działań.
- 6.3. Zalecane jest:
- a. sporządzenie wzorów odpowiedzi, które będą stosowane przez radcę prawnego,
  - b. uwzględnienie polityce ochrony danych zasad postępowania w związku z art. 5a URP, oraz
  - c. wyznaczenie w kancelarii osoby odpowiedzialnej za sporządzanie odpowiedzi na żądania podmiotów danych.

V. Tajemnica radcy prawnego a kompetencje Prezesa UODO

1. Zasady ochrony tajemnicy radcy prawnego

- 1.1. Nowelizacja URP ustala relacje pomiędzy, z jednej strony organem nadzorczym (Prezesem UODO), którego RODO i ustawa o ochronie danych osobowych wyposażyły w kompetencje kontrolne (w tym inspekcyjne), a z drugiej strony - radcą prawnym zobowiązanym do tajemnicy zawodowej w związku ze świadczoną pomocą prawną.
- 1.2. Po zmianach w art. 5b URP przyjmuje się prymat tajemnicy zawodowej w stosunku do uprawnień Prezesa UODO w tym rozumieniu, że obowiązek zachowania tajemnicy radcy prawnego nie doznaje ograniczeń w stosunkach z Prezesem UODO, który potencjalnie, korzystając ze swoich kompetencji, może zwrócić się do radcy prawnego z żądaniem udzielania informacji objętych tajemnicą zawodową. Tajemnica zawodowa – jak stanowi przepis – „nie ustaje” w takim wypadku.
- 1.3. Powyższe określenie relacji Prezes UODO-radca prawny pozostaje zgodne z RODO oraz stanowi potwierdzenie zasady tajemnicy zawodowej określonej w przepisach URP oraz w zasadach etyki zawodowej. W art. 90 ust. 1 RODO dopuszcza się, aby w prawie krajowym przyjęć szczególne przepisy określające zakres uprawnień organu nadzorczego w stosunku do podlegających obowiązkowi zachowania tajemnicy zawodowej administratorowi lub podmiotowi przetwarzającemu, jeżeli jest to niezbędne i proporcjonalne w celu pogodzenia prawa do ochrony danych osobowych z obowiązkiem zachowania tej tajemnicy.
- 1.4. Ograniczenia mogą dotyczyć kompetencji organu nadzorczego, o których mowa w art. 58 ust. 1 lit e) i f) RODO, tj.

- 1) uzyskiwania od administratora i podmiotu przetwarzającego dostępu do wszelkich danych osobowych i wszelkich informacji niezbędnych organowi nadzorczemu do realizacji swoich zadań;
  - 2) uzyskiwanie dostępu do wszystkich pomieszczeń administratora i podmiotu przetwarzającego, w tym do sprzętu i środków służących do przetwarzania danych, zgodnie z procedurami określonymi w prawie unijnym lub w prawie państwa członkowskiego.
- 1.5. Potwierdzenie obowiązku dochowania tajemnicy zawodowej polega natomiast na tym, że dotychczasowe przepisy dotyczące wykonywania zawodu radcy prawnego, tj. przede wszystkim art. 3 ust. 5 URP, nie przewidują jakiegokolwiek wyjątku dla organów administracji publicznej dokonujących kontroli przetwarzania danych osobowych.

2. Tajemnica zawodowa radcy prawnego a udział radcy prawnego w postępowaniu przed Prezesem UODO

- 2.1. Tajemnica zawodowa wiąże radcę prawnego bez względu na charakter, w jakim bierze udział w postępowaniu prowadzonym przez Prezesa UODO.
- 2.2. Obowiązek tajemnicy dotyczy sytuacji, gdy radca prawny jest:
  - 1) podmiotem (administratorem danych) kontrolowanym przez Prezesa UODO,
  - 2) administratorem danych będącym stroną postępowania administracyjnego prowadzonego przez Prezesa UODO,
  - 3) wezwanym przez Prezesa UODO świadkiem do złożenia zeznań,
  - 4) wezwaną przez Prezesa UODO osobą do okazania przedmiotu do oględzin (np. systemu teleinformatycznego zawierającego poufne dane).
- 2.3. W każdym z tych przypadków radca prawny odmówi Prezesowi UODO lub upoważnionemu przez niego pracownikowi UODO przekazania informacji w ramach prowadzonych czynności, gdyby naruszyłyby to tajemnicę zawodową. Stanowi to szersze ujęcie tajemnicy niż w art. 90 ust. 1 RODO, który dotyczy czynności organu nadzorczego (w Polsce – Prezesa UODO) tylko wobec administratora lub podmiotu przetwarzającego.

3. Zakres podlegania radcy prawnego kontroli Prezesa UODO

- 3.1. Ograniczenie kompetencji kontrolnych Prezesa UODO w stosunku do radcy prawnego dotyczy wyłącznie tych danych osobowych, które radca prawny zgromadził w wyniku lub w ramach działania objętego obowiązkiem zachowania tajemnicy (art. 90 ust. 1 zd. drugie RODO).
- 3.2. W związku z tym radca prawny, będący administratorem, będzie podlegał czynnościom kontrolnym Prezesa UODO:
  - 1) w zakresie, w którym przetwarza dane osobowe nie objęte tajemnicą zawodową (np. dane pracowników, aplikantów itp.), włącznie z dostępem kontrolującego do treści danych osobowych,
  - 2) w zakresie przetwarzania danych osobowych objętych tajemnicą zawodową, ale bez naruszania tego obowiązku, tj. kontrola np. procedur funkcjonujących w kancelarii w zakresie ochrony danych osobowych, zasad zabezpieczania danych osobowych objętych tajemnicą itp.

VI. Uregulowanie okresu przechowywania danych zbieranych w ramach wykonywania zawodu

1. Treść przepisu regulującego okres retencji w ustawie o radcach prawnych

- 1.1. Nowelizacją wprowadzony został przepis dotyczący okresu przechowywania danych osobowych przez radców prawnych, organy samorządu zawodowego oraz organy sprawujące nadzór na działalnością samorządu radców prawnych (art. 5c URP).
- 1.2. Przepis ten określa między innymi okresy przechowywania danych osobowych przetwarzanych przez organ samorządu zawodowego w związku z prowadzonymi postępowaniami dyscyplinarnymi, administracyjnymi lub innymi postępowaniami, w zakresie realizacji zadań publicznych określonych w ustawie, a także okres przechowywania danych osobowych przetwarzanych przez radców prawnych w związku z wykonywaniem zawodu.
- 1.3. Z punktu widzenia wykonujących zawód radców prawnych najważniejsze znaczenie ma oczywiście okres przechowywania danych ustalony w art. 5c ust. 1 pkt 2 lit. c) URP. Zgodnie z tym przepisem **okres przechowywania danych osobowych przetwarzanych przez radców prawnych w ramach wykonywania zawodu wynosi 10 lat od końca roku, w którym zakończyło się postępowanie, w którym dane osobowe zostały zgromadzone.**
- 1.4. W pierwszej kolejności należy określić, czy z wskazanego wyżej przepisu wynika obowiązek przechowywania danych osobowych przez 10 lat, czy jest to tylko możliwość, a 10-letni termin należy traktować jako maksymalnie dopuszczalny okres przechowywania danych.
- 1.5. Jak wskazano wyżej, przepis ten brzmi następująco:

„Okres przechowywania danych osobowych **wynosi** [...]”.
- 1.6. Przepis ma więc dwojaki charakter i może być rozumiany z jednej strony jako maksymalnie dopuszczalny okres przechowywania danych osobowych.
- 1.7. Z drugiej strony, brzmienie przepisu (użycie sformułowania „wynosi”) skłania do wniosku, że statuuje on **obowiązek przechowywania danych osobowych zebranych w ramach wykonywania zawodu przez okres 10 lat**. Nie jest więc dopuszczalne przechowywanie danych ani przez okres krótszy, ani przez okres dłuższy.
- 1.8. W praktyce obligatoryjne przyjęcie okresu 10-letniego będzie skutkowało tym, że przez cały ten okres klienci radcy prawnego będą mogli realizować swoje uprawnienia z RODO, nawet po kilku latach od zakończenia współpracy.

2. Zasada ograniczenia przechowywania danych

- 2.1. Ustalanie okresów przechowywania danych ma związek z zasadą ograniczenia przechowywania określoną w art. 5 ust. 1 lit. e) RODO. Zgodnie z tą zasadą dane osobowe muszą być przechowywane w formie umożliwiającej identyfikację osoby, której dane dotyczą, przez okres nie dłuższy, niż jest to niezbędne do celów, w których dane te są przetwarzane.
- 2.2. Innymi słowy, przetwarzanie danych osobowych jest dopuszczalne tylko tak długo, jak jest to konieczne do osiągnięcia celów przetwarzania danych. Zakazane jest bowiem przechowywanie danych osobowych „wieczystie”. W konsekwencji administratorzy muszą

ustalić okresy przechowywania danych lub – gdy ustalenie z góry okresu przechowywania nie jest możliwe – kryteria ustalania takich okresów.

2.3. W niniejszym przypadku ustawodawca postanowił częściowo uregulować kwestię okresu przechowywania danych i wskazać jego długość wprost w przepisach URP.

3. Okresy przechowywania danych osobowych przetwarzanych przez radców prawnych w ramach wykonywania zawodu

3.1. Z perspektywy wykonującego zawód radcy prawnego kluczowe znaczenie ma art. 5c ust. 1 pkt 2 lit. c) URP, zgodnie z którym w przypadku danych osobowych przetwarzanych przez radców prawnych w ramach wykonywania zawodu okres przechowywania danych osobowych wynosi 10 lat od końca roku, w którym zakończyło się postępowanie, w którym dane osobowe zostały zgromadzone.

3.2. Jest to okres, który w oparciu o uzasadnienie do projektu ustawy należy wiązać z okresem przedawnienia roszczeń cywilnoprawnych, które w tym czasie mogłyby zostać podniesione przez klienta radcy prawnego lub osobę trzecią.

3.3. Należy zauważyć, że obecnie (po nowelizacji Kodeksu cywilnego z lipca 2018 r.) 10-letni okres przedawnienia roszczeń odnosi się do roszczeń deliktowych. Ogólny okres przedawnienia roszczeń jest krótszy i wynosi maksymalnie 6 lat. Zatem ustawodawca, ustalając 10-letni okres przechowywania danych osobowych, słusznie wziął pod uwagę dłuższy z powyższych okresów. Nie można bowiem wykluczyć występowania z roszczeniami deliktowymi wobec radcy prawnego przez klienta lub osobę trzecią.

3.4. Ten aspekt nowelizacji (ustawowe ustalenie okresu retencji) może być odczytany jako działanie ustawodawcy zmierzające do ustalenia na rzecz radców prawnych jednego standardu w tym zakresie. Każdy administrator danych, który ma do czynienia z tym zadaniem, mierzy się z pewnym rodzajem niepewności, który wynika z wielości czynników kształtujących i wpływających na niezbędną przetwarzania danych i długość okresu ich przechowywania. W odniesieniu do radców prawnych ustawodawca zdecydował się na wprowadzenie jednolitej regulacji, która dla pewnej części danych osobowych związanej z wykonywaniem zawodu stanowi jasną kierunkową wytyczną.

3.5. W ocenie autorów memorandum przez przechowywanie danych należy rozumieć przechowywanie dokumentów procesowych z danymi osobowymi (zarówno w postaci papierowej, jak i elektronicznej), ale także wszystkich innych danych osobowych (w tym zebranych w związku ze świadczeniem innych form pomocy prawnej) utrwalonych w systemach informatycznych i w postaci papierowej. Będą to więc również projekty pism i notatki sporządzane przez radców prawnych, odnoszące się do prowadzonych spraw.

4. Określenie momentu zakończenia postępowania

4.1. Najbardziej doniosłe wątpliwości praktyczne powstają w odniesieniu do tego, jak powinien być określony początek biegu okresu przechowywania danych - momentu, od którego ustalony okres retencji powinien rozpocząć swój bieg. Nowe brzmienie URP wprowadzone ustawą dostosowującą zakreśla ten moment na koniec roku, w którym zakończyło się postępowanie, w którym dane osobowe zostały zgromadzone.

4.2. Kluczowe jest określenie, jak powinny być interpretowane użyte przez ustawodawcę pojęcia „zakończenia postępowania” i samego „postępowania”. W tym zakresie przepis wydaje się

być bardziej dostosowany do specyfiki funkcjonowania organów samorządów, ponieważ w odniesieniu do radców prawnych powoduje poniższe problemy do rozwiązania.

- 4.3. Art. 6 ustawy o radcach prawnych wskazuje, co składa się na wykonywanie zawodu radcy prawnego. Zgodnie z tym przepisem, świadczenie pomocy prawnej przez radcę prawnego polega w szczególności na udzielaniu porad i konsultacji prawnych, sporządzaniu opinii prawnych, opracowywaniu projektów aktów prawnych oraz występowaniu przed urzędami i sądami w charakterze pełnomocnika lub obrońcy. Dodany w nowelizacji art. 5c ust. 1 pkt 2 lit. c) URP pod względem gramatycznym wydaje się odnosić właśnie do tej ostatniej kategorii spraw.
- 4.4. Niektóre poglądy doktryny krytykują przepis art. 6 URP³, ponieważ nie tylko nie wymienia wszystkich czynności, ale również wszystkich najbardziej typowych czynności składających się na pomoc prawną radcy prawnego.
- 4.5. Okres retencji powinien zostać odróżniony w zależności od tego, czy dotyczy postępowań lub świadczenia innego rodzaju pomocy prawnej.
- 4.6. Wydaje się, że aby uznać, że mamy do czynienia z „postępowaniem” konieczne jest stwierdzenie, że odbywa się ono w ramach sformalizowanej, określonej prawem procedury, która w stosunku do podejmowanych w jej ramach czynności posługuje się pojęciem „postępowania”.
- 4.7. Pojęcie „postępowań” należy rozumieć bardzo szeroko, jako świadczenie wszelkich, każdego rodzaju usług prawniczych w związku z toczącymi się postępowaniami, tj. nie tylko zastępstwo procesowe w postępowaniu, ale także doradzanie przy toczących się postępowaniach, w których radca prawny nie występuje jako pełnomocnik procesowy. Wniosek ten obejmuje również każdy rodzaj postępowania, które jest określone prawem, w szczególności postępowanie cywilne, postępowanie administracyjne, postępowanie karne, a także podatkowe, restrukturyzacyjne, dyscyplinarne i każde inne, jak również na każdym etapie tego postępowania.
- 4.8. Poza kategorią postępowań można przykładowo wskazać następujące czynności podejmowane przez radcę prawnego w ramach wykonywania zawodu:
  - a. udzielanie porad i konsultacji prawnych;
  - b. sporządzanie opinii prawnych;
  - c. przygotowywanie projektów dokumentów;
  - d. prowadzenie negocjacji;
  - e. prowadzenie korespondencji urzędowej (poza zakresem korespondencji związanej z postępowaniami);
  - f. zarządzanie ryzykiem prawnym;
  - g. czynności o charakterze szkoleniowym.
- 4.9. **Moment zakończenia takiego postępowania powinien być oceniany na podstawie uzgodnień pomiędzy radcą prawnym a klientem.** Kluczowe dla stwierdzenia tego momentu powinno być zakończenie przez radcę prawnego pracy nad daną sprawą. Wiąże się to z zakończeniem świadczenia usługi w zakresie danej sprawy dla danego klienta, np. w przypadku prawomocności orzeczenia i braku zlecenia ze strony klienta wniesienia nadzwyczajnych środków zaskarżenia lub innych skarg, na skutek rezygnacji klienta z usług radcy prawnego lub w sytuacji wypowiedzenia pełnomocnictwa przez radcę prawnego. W takich okolicznościach możliwe jest stwierdzenie, że udział w postępowaniu dla danego radcy prawnego zakończył się. Należy dodać, że kryterium prawomocności rozstrzygnięcia nie

---

³ B. Sołtys [w:] *Ustawa o radcach prawnych. Komentarz*, T. Scheffler (red.), Warszawa 2018, SIP Legalis.

powinno być tutaj decydujące, ponieważ konieczne może być wniesienie nadzwyczajnych środków zaskarżenia lub inny tryb dochodzenia roszczenia.

5. Okres przechowywania danych osobowych w przypadkach świadczenia pomocy prawnej niezwiązanej z postępowaniem

- 5.1. Przepis art. 5c ust. 1 pkt 2 lit. c URP wskazuje dwa różne zakresy danych, do których stosuje się 10-letni okres przechowywania. Z jednej strony w przepisie mowa jest o tym, że 10-letni okres przechowywania danych liczy się od końca roku, w którym zakończyło się postępowanie, w którym dane osobowe zostały zgromadzone. Na tej podstawie można zatem twierdzić, że przepis ten odnosi się tylko do danych zebranych w związku z postępowaniem. Natomiast z drugiej strony w przepisie wskazano, że dotyczy on danych osobowych przetwarzanych przez radców prawnych w ramach wykonywania zawodu. W związku z tym można argumentować, że zakres danych, do których odnosi się 10-letni okres przechowywania, dotyczy wszystkich danych zebranych przez radcę prawnego w ramach wykonywania zawodu, a nie tylko tych, które zostały zebrane w związku z postępowaniem. Ewentualnie można też stwierdzić, że 10-letni okres przechowywania danych zebranych w związku z postępowaniem należy odpowiednio stosować do danych zebranych w ramach świadczenia pomocy prawnej niezwiązanej z postępowaniem.
- 5.2. Nie ma zatem wątpliwości, że ustalony ustawowo okres retencji powinien dotyczyć danych osobowych zgromadzonych w postępowaniach, w których radca prawny uczestniczy w ramach wykonywania zawodu.
- 5.3. Natomiast radca prawny w ramach wykonywania zawodu zbiera i przetwarza także dane osobowe w sprawach niezwiązanych z postępowaniem. Mogą to być np. dane zebrane w ramach udzielania porad i konsultacji prawnych; sporządzania opinii prawnych; przygotowywania projektów dokumentów; prowadzenia negocjacji; prowadzenia korespondencji urzędowej (poza zakresem korespondencji związanej z postępowaniami); zarządzania ryzykiem prawnym oraz czynności o charakterze szkoleniowym.
- 5.4. Do danych zbieranych bez związku z postępowaniem możliwe jest zastosowanie jednej z następujących wykładni – (i) przyjęcie jednolitych okresów retencji dla wszystkich danych osobowych przetwarzanych przez radców prawnych w ramach wykonywania zawodu albo (ii) różnicowanie okresów w zależności od kategorii sprawy (tj. dane były zebrane w związku z postępowaniem, czy też dane były zebrane w sprawie niezwiązanej z postępowaniem).
- 5.5. Argumentem za przyjęciem pierwszej wykładni, która zakłada przyjęcie jednolitych okresów retencji dla wszystkich danych osobowych przetwarzanych przez radców prawnych w ramach wykonywania zawodu, jest fakt, że art. 5c ust. 1 pkt 2 lit. c znowelizowanej URP odnosi się wprost do danych osobowych przetwarzanych „przez radców prawnych w ramach wykonywania zawodu”, tzn. nie tylko w związku z prowadzonymi postępowaniami, ale również przy innych sprawach. Przy stosowaniu tej wykładni większe znaczenie przykłada się zatem do sformułowania „w ramach wykonywania zawodu” niż do „postępowania, w którym dane osobowe zostały zgromadzone”.
- 5.6. Zdecydowaną korzyścią tej wykładni jest jednolitość okresów retencji, z czym łączy się łatwość i niższe koszty wdrożenia polityki retencji, a także mniejsze ryzyko błędów. Ryzyko stanowi naruszenie zasady ograniczenia przechowywania (art. 5 ust. 1 lit. e) RODO). Okres retencji musi być uzasadniony niezbędnością danych do realizacji założonego celu przetwarzania.
- 5.7. Druga wykładnia zakłada, że działania podejmowane w ramach wykonywania zawodu przez radcę prawnego zostaną zróżnicowane w zależności od kategorii sprawy (tj. czy sprawa dotyczy postępowania, czy też pomoc prawna nie jest związana z postępowaniem), co

doprowadzi do zróżnicowania okresów retencji dla poszczególnych kategorii spraw. Warto jednak zauważyć, że nawet wtedy będzie możliwa sytuacja, że przyjęte okresy retencji będą takie same lub zbliżone.

- 5.8. Wydaje się, że w odniesieniu do okresu przechowywania danych zebranych przez radcę prawnego bez związku z postępowaniem mamy do czynienia z luką prawną. Art. 5c ust. 1 pkt 2 lit. c URP wprost reguluje bowiem jedynie okres przechowywania danych zebranych w toku prowadzonych w ramach wykonywania zawodu postępowań.
- 5.9. W związku z tym w ocenie autorów niniejszego memorandum, w drodze analogii, również do danych osobowych zgromadzonych w ramach świadczenia pomocy prawnej niezwiązanej z postępowaniami należy zastosować 10-letni okres przechowywania danych, uregulowany w URP.
- 5.10. Argumentem za przyjęciem takiego okresu jest fakt, że 10-letni okres przechowywania danych jest powiązany z okresem przedawnienia potencjalnych roszczeń przeciw radcy prawnemu. Natomiast takie roszczenia mogą powstać nie tylko w sytuacji, gdy radca prawny jest pełnomocnikiem procesowym lub doradza w związku z postępowaniem, ale także w przypadku świadczenia jakiegokolwiek innej pomocy prawnej. W związku z tym przyjęcie jednolitego okresu przechowywania danych zebranych w ramach świadczenia wszystkich usług prawniczych jest uzasadnione. Ponadto należy zauważyć, że przyjęcie okresu przechowywania danych jest konieczne na gruncie art. 5 ust.1 lit. e) RODO. Poza tym z ustalenia przejrzystych i jednorodnych okresów retencji płynnie korzyść dla administratora oraz osoby, której dane dotyczą, chociażby w postaci zwiększonej pewności co do tego, że dane będą we właściwym czasie usunięte, co również wydaje się uzasadniać analogiczne zastosowanie zasad określonych w art. 5c ust.1 pkt 2 lit. c) URP. Autorzy memorandum nie znajdują argumentów, aby różnicować te okresy.

6. Wpływ przepisu o terminie przechowywania danych na Regulamin wykonywania zawodu radcy prawnego

- 6.1. Zgodnie z § 10 Regulaminu wykonywania zawodu radcy prawnego przyjętego uchwałą Nr 94/IX/2015 Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 13 czerwca 2015 r. (dalej jako: „Regulamin”), radca prawny zobowiązany jest do zapewnienia należytych warunków przechowywania dokumentów związanych z prowadzeniem spraw, zabezpieczając je przed zniszczeniem, zaginięciem i przed dostępem osób niepowołanych.
- 6.2. Stosownie do ust. 2, sposób postępowania z dokumentami związanymi z prowadzeniem sprawy po zakończeniu zlecenia powinien być ustalony z klientem. W braku takiego ustalenia oraz w przypadku niezgłoszenia przez klienta żądania zwrotu powierzonych mu dokumentów, radca prawny po wykonaniu zlecenia powinien wezwać klienta do odbioru tych dokumentów, przy czym może zachować ich kopie.
- 6.3. Uprawnienie klienta, o którym mowa powyżej, nie stoi na przeszkodzie realizacji obowiązku wynikającego z art. 5c ust. 1 pkt 2 lit. c) znowelizowanej URP. Wydaje się, że każdorazowo radca prawny powinien ustalić z klientem, czy życzy on sobie otrzymać kopie dokumentacji. Zgodnie z art. 46 Kodeksu etyki radcy prawnego przyjętego w drodze uchwały Nr 3/2014 Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 22 listopada 2014 r., radca prawny nie może odmówić wydania klientowi na jego wniosek, po zakończeniu stosunku prawnego, na podstawie którego prowadził sprawę, otrzymanych dokumentów oraz pism procesowych w sprawach, które prowadził. Nie można także uzależniać wydania tych dokumentów od uregulowania przez klienta należności.

- 6.4. Niezależnie od tego, radca prawny jest zobowiązany do przechowywania kopii tych dokumentów z danymi osobowymi lub danych osobowych z dokumentów przetwarzanych w inny sposób przez ustalony w polityce retencji okres, a następnie do postąpienia z nimi zgodnie z zasadami usuwania danych lub archiwizacji (zob. uwagi do pkt 7 poniżej).
- 6.5. Natomiast zgodnie z § 10 ust. 3 Regulaminu, okres przechowywania dokumentów związanych z prowadzeniem sprawy nie może być krótszy niż terminy przedawnienia ewentualnych roszczeń cywilnoprawnych z tytułu odpowiedzialności radcy prawnego za świadczenie pomocy prawnej, przedawnienia karalności i przedawnienia dyscyplinarnego.
- 6.6. Ten przepis może stanowić pomocniczą regułę dla potrzeb ustalenia okresów retencji dla danych osobowych, które nie są objęte zakresem stosowania art. 5c ust. 1 pkt 2 lit. c) znowelizowanej URP, i wydaje się, że również uzasadnia on przyjęcie 10-letniego okresu retencji.

7. Praktyczne wskazówki dotyczące stosowania przepisu o okresie przechowywania danych

- 7.1. Po ustaleniu okresów retencji konieczne jest zapewnienie wdrożenia przyjętej polityki w tym zakresie.
- 7.2. Po pierwsze, działaniem ułatwiającym stosowanie polityki retencji i jednocześnie zapewniającym egzekwowanie ustalonych okresów przechowywania danych jest wprowadzenie systemu oznaczania momentów, które rozpoczynają bieg okresu przechowywania, np. przyjęty dla spraw wymienionych w art. 5c ust. 1 znowelizowanej ustawy moment „zakończenia postępowania”.
- 7.3. Takie oznaczenia mogą zostać wdrożone jako zaawansowane technologicznie rozwiązania, np. w postaci specjalnego oprogramowania, systemów master data management lub jako proste tabelki tworzone w formie elektronicznej (arkusz kalkulacyjny) lub papierowej, w których radca prawny będzie zaznaczał moment rozpoczęcia biegu okresu retencji dla każdej z prowadzonych spraw.
- 7.4. W przypadku gdy radca prawny posługuje się papierową formą dokumentacji, możliwe jest pozostawianie oznaczeń bezpośrednio na teczkach i odpowiednie ich segregowanie i składowanie tak, by łatwe było odnalezienie poszukiwanej dokumentacji.
- 7.5. Zasady te nakładają na radcę prawnego obowiązek przetwarzania danych w sposób zorganizowany i uporządkowany. Warto oznaczać zarówno momenty rozpoczynające bieg okresu retencji, jak i moment zakończenia okresu przechowywania danych tak, aby radca prawny miał świadomość, kiedy te okresy będą się zbliżać. To ułatwi planowanie procesów usuwania danych osobowych.
- 7.6. Ponadto zalecane jest regularne dokonywanie przeglądu i monitorowanie niezbędności przetwarzanych danych osobowych, w szczególności monitorowanie wpływających okresów przechowywania.
- 7.7. Dobrą praktyką jest każdorazowe porządkowanie posiadanej dokumentacji wraz z zakończeniem postępowania tak, aby już wtedy oznaczyć ten moment i moment upływu okresu przechowywania danych. Przydatne może okazać się wyznaczenie osoby odpowiedzialnej za dokonywanie tych czynności.

Zaprzestanie przetwarzania danych osobowych

- 7.8. Po upływie 10-letniego okresu przechowywania danych zebranych w ramach wykonywania zawodu, dane osobowe powinny zostać przez radcę prawnego usunięte.

- 7.9. Zalecane jest ustalenie zasad usuwania danych przechowywanych zarówno w formie papierowej, jak i w systemie informatycznym. W tym celu warto z wyprzedzeniem przygotować specjalny dokument, który będzie protokołem usunięcia danych osobowych, a także wyznaczyć odpowiedzialną za to osobę (która może być jednocześnie osobą wyznaczoną do dokonywania czynności związanych z oznaczeniem momentów zakończenia postępowania i upływu okresu przechowywania danych).
- 7.10. Stosownie do § 10 ust. 4 Regulaminu, do dokumentów związanych z prowadzeniem sprawy będących materiałami archiwalnymi wchodzącymi do narodowego zasobu archiwalnego w rozumieniu ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (tj. Dz.U. 2019 poz. 553) stosuje się przepisy tej ustawy.

VII. Zakończenie - zakres stosowania innych przepisów do wykonywania zawodu

W niniejszym memorandum omówione zostały odrębności i doprecyzowania związane ze stosowaniem RODO do wykonywania zawodu przez radców prawnych i do regulującej te aspekty ustawy o radcach prawnych.

W niniejszym memorandum omówione zostały **następujące aspekty nowelizacji**:

- Ograniczenia w zakresie realizacji praw podmiotów danych;
- Tajemnica administratora danych wobec organu nadzorczego;
- Uregulowanie okresu przechowywania danych zbieranych w ramach wykonywania zawodu.

W pozostałym zakresie, nieuregulowanym odrębnymi przepisami, należy wskazać, że przepisy RODO, jak i ustawy o ochronie danych osobowych, znajdują zastosowanie do wykonywania zawodu przez radców prawnych.

Należy wskazać, że radcowie prawni zobowiązani są w szczególności do:

- zapewnienia zgodności przetwarzania z ogólnymi zasadami dotyczącymi przetwarzania danych osobowych (art. 5 RODO), ze szczególnym uwzględnieniem znowelizowanych przepisów dotyczących ograniczenia przechowywania danych zawartych w URP;
- zidentyfikowania podstawy prawnej przetwarzania danych osobowych (art. 6, także w związku z art. 10 RODO dotyczącym wyroków skazujących oraz naruszeń prawa lub powiązanych środków bezpieczeństwa oraz art. 9 RODO);
- realizacji obowiązku informacyjnego na podstawie art. 13 lub 14 RODO (gdy dane osobowe zebrane są – odpowiednio – bezpośrednio od podmiotu danych lub niebezpośrednio), z potencjalną możliwością powołania się na wyłączenie tego obowiązku w sytuacji i w zakresie, w jakim dane osobowe muszą pozostać poufne zgodnie z obowiązkiem zachowania tajemnicy zawodowej przewidzianym w prawie państwa członkowskiego (art. 14 ust. 5 lit. d) RODO);
- realizacji praw przysługujących na mocy przepisów art. 15-22 RODO podmiotom danych, ze szczególnym uwzględnieniem znowelizowanych przepisów zawartych w URP ograniczających te uprawnienia;
- wdrożenia odpowiednich środków technicznych i organizacyjnych, aby przetwarzanie odbywało się zgodnie z Rozporządzeniem i aby móc to wykazać (art. 24 RODO), aby skutecznie realizować zasady ochrony danych oraz zapewnić niezbędne zabezpieczenia przetwarzania

(art. 25 ust. 1 RODO), aby domyślnie przetwarzane były wyłącznie te dane osobowe, które są niezbędne dla osiągnięcia każdego konkretnego celu przetwarzania (art. 25 ust. 1 RODO) oraz aby zapewnić stopień bezpieczeństwa odpowiadający ryzyku naruszenia praw lub wolności osób fizycznych o różnym prawdopodobieństwie wystąpienia i wadze zagrożenia (art. 32 ust. 1 RODO);

- prowadzenia rejestru czynności przetwarzania (art. 30 ust. 1 RODO);
- wyznaczenia Inspektora Ochrony Danych w określonych przypadkach (art. 37 ust. 1 RODO), zawiadomienia o jego wyznaczeniu oraz udostępnienia jego danych kontaktowych;
- poddania się kontroli przestrzegania przepisów o ochronie danych osobowych zgodnie z RODO i ustawą o ochronie danych osobowych.